

TEPPO HEINOLA

ELÄINLÄÄKÄRIN

ELÄMÄÄ

TAMMI

TEPPO HEINOLA

ELÄINLÄÄKÄRIN
ELÄMÄÄ

TAMMI

HELSINKI

1. painos

© Teppo Heinola ja Tammi 2025

Kustannustoimittaja: Mari Hyypiä

Tammi on osa Werner Söderström Osakeyhtiötä

Lönnrotinkatu 18 A, 00120 Helsinki

ISBN 978-952-04-6787-6

Painettu EU:ssa

Tuoteturvallisuuteen liittyvät tiedustelut:

tuotevastuu@tammi.fi

VANHAN KOIRAN VUOSI

Se hyppää veneeseen ihan niin kuin ennenkin. Ehkä hyppy on hieman kankea, mutta liike on tuttu. Veneen keulaa pitää vähän nostaa irti pohjasta, se on juuttunut rantahiekkaan. Koiravanhus siirtyy vastentahtoisesti pois keulatuhdolta – se on sen paikka, ei kenenkään muun.

Kun moottori käynnistyy, se on jo taas omalla paikallaan. Etujalat harottavat tuhdolla ja takajalat vastaavat senkkiin. Koira myötäilee veneen liikkeitä, saarien lomassa oleilevat vesilinnut saavat sen jännittymään. Niillä ei kuitenkaan ole merkitystä, saari odottaa. Rantaan tultaessa se ei käskyistä huolimatta pysty taaskaan odottamaan, se hyppää saareen kuin kertoakseen, että myös tänä keväänä tämä saari on meidän.

Kesäpäivä on ollut kuuma, liian kuuma. Illan tullessa ilma jäähtyy ja siinä tuoksuu auringon paahtama kallio. Koira tuijottaa herkeämättä verannan hirsien välistä, katse kiinnittyneenä laituriiin. Laiturilla on perattu kaloja, ja perkeet ovat yhä laiturin kannella. Lokkien etsintäpartion yksinäinen jäsen ei osaa pitää riemua sisällään, se huutaa, ja pian koko laituri peittyy kinastelevista lokeista.

Koiravanhus on hivuttautunut pois verannalta, se kulkee kyyryssä, vaanien. Toivottoman kaukaa se rynnistää juoksuun,

joka katkeaa juuri ennen laiturin päätä. Lokkien kiukkuiset huudot peittyvät haukun alle. Hetkisen ajan ilma on valkoisenaan lokeista. Koiravanhus seuraa katseellaan lokkeja, ne laskeutuvat tyyneen veteen. Vanhus näyttelee välinpitämättömyyttä, se ravistelee itseään, liike jatkuu aaltona aina häntään asti. Lopuksi se kääntyy ja jolkottelee ylös mäkeä. Kiirettä ei ole, se pysähtyy nuuhkaisemaan polun piennarta ja palaa takaisin verannalle. Katse nautuu taas laituriin, lokit palailevat apajalle ja sama näytelmä toistuu.

On syksy. Sataa vettä, lätäköt laulavat ja koiravanhus seuraa maailmaa ikkunasta, pää tutusti sohvan selkämyksellä. Vesi kiehuu, ja virta katkeaa napsahtaen. Koira ei käännä päätään, ei sen tarvitse, sen toinen korva kääntyy vain aavistuksen verran äänen suuntaan. Koira osaa jo odottaa kohta nenään tulvivaa kahvin hajua.

Kuuma vesi kaatuu kahvinporoille, kuppi täyttyy ja askeleet suuntaavat sohvalle. Vuosien aikana sohvaan on syntynyt paikat niin omistajan takapuolelle kuin selkänojalla lepäälle poskelle.

Koiran turkki ei enää kiillä, se on kuin käytetty lapanen, pehmeä ja vanuttunut.

Omistajan käsi löytää tiensä omalle paikalleen, siihen kohtaan, jossa takajalka loppuu ja maha alkaa. Siihen se pysähtyy ja jää lepäämään. Koira kääntää päätään ja katsoo pitkään, sen silmät puhuvat ja jutustelevat.

Talvi on tullut. Yöllä on satanut lunta, aamun hämärä kirkastuu hiljakseen ja paljastaa laikukkaan jään. Autossa kolisevat pilkkivehkeet ja kaira vahvistavat sen, minkä koiravanhus tiesi jo ennen herätyskellon soittoa: tänään mennään jälle. Eiliset pilkkionkien virittelyt ja ilmassa väreilevä hyväntuulinen jännitys ovat merkkejä, joita koira lukee paremmin kuin ihminen avointa kirjaa.

Koira astuu jälle varovasti, osittain siksi, että se on nykyään liukkaalla hieman arka, ja osittain siksi, että tuntuu kuin se kokeilisi jään kantavuutta. Varovaisten ensiaskelten jälkeen koira ryhdistäytyy ja lähtee liikkeelle, seurailee lumipäiviä ja välttelee alueita, joista lumi on jo sulanut. Koiravanhus ei etene suoraan, se kulkee mutkitellen, ja vaikka tiedän että jää kantaa, muutun itsekkin varovaiseksi.

Kairailen hiljakseen muutaman reiän, jätän kairan pysyyn puolivalmiiseen reikään ja istun jakkaralle. Vasen käsi liikuttaa pilkkivapaa, ja oikea käsi pyyhkäisee lumen pois ystävän kuonolta. On hyvä olla.

KEVÄT

IVANIN SILMÄT

Ivan on marsu. Karvaton sellainen. Ivan ei ole ehkä niitä kauneimpia luojanluomia, mutta jos noin yleisesti pähkäillään, niin sen, mikä Ivanilta jäi saamatta karvojenjakohuoneessa, sen se otti sieltä missä annosteltiin luonnetta. Eli lyhyesti sanottuna Ivan on hyvä tyyppi noin marsuksi.

Ivan oli päässyt perheineen mökille, ja kuten niin usein mökkeilyn tiimellyksessä käy, Ivan oli riehaantunut kavereitensa kanssa. nyt Ivanin toinen silmä oli kipeänä ja kunnolla. Ivanin ensimmäinen lääkäri oli määrännyt sille silmätipat, juuri niin kuin pitääkin. Silmätippa ei kuitenkaan näyttänyt toimivan, ja pian Ivanin pää näytti sellaiselta, että herkimpiä hirvitti: silmän keskellä oli reikä, josta pursusi märkäistä eritettä.

Tässä kohtaa Ivan-parka kiikutettiin minulle potilaaksi. Koska minä olen sunnuntaina syntynyt ja siten saanut osakseni satumaisen onnen, meillä oli vierailulla silmälääkäri. Minä koppasin Ivanin kainaloon ja kiikutin sen tapaamaan tohtoria. Itse epäilin, että Ivan-poloisesta tulee nyt yksisilmäinen. Silmälääkäri kurkisti silmään ja kertoi, että voi toki olla, että Imania vaivaa minun epäilemäni kornean eli sarveiskalvon läpäisevä silmävamma, mutta... Ja tästä tietää, että nyt eläinlääkärin kannattaa nöyrtyä viisaampansa edessä.

Silmälääkäri ehdotti, että kannataisi ehkä kuitenkin kokeilla toista lääkettä. Minä kiikutin potilaan takaisin omistajalle ja kirjoittelin reseptin.

Tänään Ivan kävi kontrollissa, ja silmä oli käytännössä parantunut. Ehkä Imania ei hyväksyttäisi lentäjäksi, mutta kyllä sillä lampulla perusmarsu pärjää. Omistajat kiittelivät kovasti, ja minä luovutin kaiken kunnian auliisti silmälääkärille. Mutta on jutussa toinenkin sankari: se on omistaja, joka huolehti lemmikistään ja pyrki tarjoamaan sille mahdollisimman hyvän hoidon. Loppu on sitten kiinni meistä eläinlääkäreistä, ja minulla tässä tapauksessa myös hyvästä tuurista.

NUHAINEN POMMI

Kun klinikan odotushuoneesta kuuluu naisjoukon hössötys ja halipusu-höpötys, on varmaa, ettei potilaaksi ole tulossa ihan perusrekku. Tällä kertaa hoitopöydälle nostettiin Carla, alle kaksi kiloa painava, lelukoiralta näyttävä pomeranian eli kavereiden kesken pommi.

Pomeranian on himpun verran keskikokoista rottaa isompi koira, jolle joku vitsinieikka päätti laittaa hyppysellisen naarasleijonan luonnetta. Minun mielestäni pomeranian on tissien välissä säilytettävä siveyden takaaja. Kukaan ei takuulla lähentele naisomistajan rintavarustusta: siinä irtoaa sormet.

Carla oli kuitenkin poikkeus näiden miniatyyrialligaattorien joukossa: se oli järkyttävän kiltti, siis oikeasti. Omistaja kertoi, että tämä minikokoinen pihavahti oli muuttunut täysin yllättäen apeaksi ja tuhisevaksi. Oireilu oli jatkunut jo viikon päivät. Molemmista sieraimista valui kirkasta limaa, silmistä valui kyynelnestettä, paikalliset imusolmukkeet olivat turvoksissa ja koiraparka aristi nieluaan. Yskääkin Carlalla oli.

Yleistutkimuksessa Carla vaikutti siinä määrin totiselta, että meikäläisenkin huolestui. Rodulla esiintyy tyyppivikoina ylähengitysteiden ahtautta, henkitorven luhistumaa sekä sydänvikaa. Ja nyt vielä kunnon flunssa – ei mennyt potilaalla hääppöisesti. Carlan sydän pumppasi kuitenkin pontevasti, eikä keuhkoäänissäkään ollut varsinaista moittimista.

Koska oireilu sopi ylähengitystietulehdukseen ja koiran ilmansisäänottojärjestelmässä oli selkeästi ongelmia, päädyin antibioottiin ja kipulääkekuuriin. Antibioottia perustelin itselleni sillä, että hengitys oli selkeästi hankalaa ja imusolmukkeet olivat turvoksissa. Muutoin olen aika huono määräilemään antibiootteja. Omistaja yritti kysellä, voisiko siellä nenässä olla vaikkapa vierasesine. Ajatus oli minusta aivan hullu: koira ei valuta märkäistä eritettä, molemmat sieraimet vuotavat, henki ei haise. Koiruus puuskutti siinä määrin, etten sitä turhaan nukuttelisi. Joku ylähengitystiekspertti on sanonut, että jos ylähengitysteissä on kunnolla tukosta, pitää olla varovainen, jos kutsuu nukkumatin paikalle. Nukkuminen itsessään ei ole ongelma, mutta herääminen voi olla arpapeliä.

Carlan tila parani selvästi viikon kuluessa: köhiminen väheni mutta niiskuttelu jatkui, vuotokin oli yhä kirkasta. Tein klinikalla kontrollitutkimuksen: sydän ja keuhkot mennä kolistelivat täysin normaalisti, ja Carla oli selvästi virkeämpi. Carla kuitenkin röhisteli ilmaa sisään välillä kuin kuorsaava ylipainoinen isäntä. Omistaja ehdotteli yhä, josko siellä nenässä kuitenkin olisi vaikkapa heinä. Minä jo suunnittelin reippaana lääkärinä nenäkuorikoiden ja nielun röntgenkuvausta. Koska tätä varten potilas piti nukuttaa, kurkkasin toki myös pehmeän kitalaen alle... Heinähän se siellä, perskule... Hoitaja ja omistaja näkivät sen selvästi, ja minulla oli siinä taas tilanne, että pitää ottaa hattu käteen ja laittaa leuka rintaan... Kuuntele sitä omistajaa, tyhmä. Selvästi huomaa, että mikään määrä koulutusta ei riitä korvaamaan heikkoa kuullunymmärrystä. Jatkossakin kyllä aion hetkisen hämmästellä hengitysvaikeudella varustettua potilasta, ennen kuin tuuppaan sen unien sinisille pilville.

MENIKÖ PUTKEEN?

Haluatteko kuulla, mikä oli opiskeluaikani hurjin kokemus? Ei, se ei ollut ensimmäinen päivä patologian laitoksella eikä lehmän tutkiminen pakoputken kautta. Ei, se oli vierailu oriasemalla.

Olimme tuolloin viitoskurssilla, ja aiheena oli andrologia. Kurssin vetäjänä oli eläinlääketieteen tohtori Magnus Andersson. Tästä äijästä täytyy kertoa sen verran, että kooltaan se on kuin ladon ovi, voimaa on riittävästi ja huumorintaju on vähintäänkin kummallinen – eli aivan loistava opettaja.

Andrologia on ala, jossa keskitytään Y-kromosomilla varustetun sukupuolen pissavehkeisiin, niin fysiologiaan kuin patologiaankin. Yhtenä aiheena ovat urospuolisten hevosten eli orien touhut. Mikäpä olisi sen parempi paikka tutustua tähän touhuun kuin oriasema. Oriasemalla on siis yksi tai useampi ori. Näillä oreilla on taustoissaan niin hyviä meriittejä, että tammojen omistajat haluavat käyttää niitä isäehdokkaina.

Orin hommahan saattaisi kuulostaa melko hienolta kesätyöltä: tyttöjä tuodaan vierailulle ja itse vaan elostelee. Välillä käy syömässä herkkuruokia, ja taas on uusi tyttö odottamassa. Vähän kokeneemmat kaverit tietävät, että ei olisi hyvä kesätyö se. Heppojen osalta homma hoidetaan melko usein siemennyksenä, astutushomma kun sattuu olemaan astetta rajumpaa puuhaa. Siinä tanner tömisee ja aittaa kaatuu.

Käytännössä touhu hoidetaan siten, että orilta otetaan ejakulaatti, ja tämä lasti sitten jaetaan ja laitetaan keinosiemennyksenä useampaan tammaan. Helppoa, eikö vain?

Tässä hommassa on yksi mutta, se siemenen otto. Ori oli ainakin tuohon aikaan opetettu hyppäämään niin sanotun fantomin päälle. Fantom on sellaista jumppatuntien voimisteluhevosta muistuttava systeemi. Ori pomppaa laitoksen päälle, ja joku reppana yrittää sohia lisääntymisvärkin eteen sellaisen muovisen tötterön, jossa on sisällä jättikokoinen kondomi.

Jotenkin Magnus sai hommat järjestettyä niin, että minä löysin itseni seisomasta puolimetrisen, kumilla vuorattu sala-
ojaputkenpätkä kädessä, turvasaappaat jalassa ja Jofan lätkäkypärä syvällä päässä. Oli kohtalaisen orpo olo. Siinäpä sitten käkin putki kainalossa ja kuulostelin, kun metallioven takaa alkoi kuulua julmettu hirnuminen ja kavioiden kopse. Nosto-
ovi aukeni, kurssikaverit tekivät ristinmerkkejä ja minä jähmetyin kauhusta. Hirmuisen kokoinen ori hyökkäsi kohti. Se riepotti perässään hevosenhoitajaa, joka yritti antaa minulle samalla toimintaohjeita.

Homma oli nopeasti ohi. Minä en oikein tiedä, mitä tapahtui, koska pidin silmiä koko ajan kiinni. En tiedä, mihin ne siemenet joutuivat, koska siitä putkesta niitä ei löytynyt. Tämän jälkeen minä varmaankin vähän itkin ja päälle poltin tupakan. Muistaakseni Magnus totesi, että ei ollut Teposta hevosen runkkaajaksi. Ihan surkeaa hommaa oli tuo minun mielestäni...

PÖRRÖ

Pörrö on reilu kahdeksantoista vuotta vanha kissineiti. Iän perusteella se olisi siis puuma... no nyt oli kyllä huono vitsi.

Pörrö tuli käymään klinikalla, koska sillä oli mennyt koko eilinen päivä kuseskellessa. Pörröä pissatti ihan jatkuvasti, koko ajan piti käkkiä laatikolla, ja aikaiseksi se sai vain pieniä tippoja. Ei ollut Pörröstä hienoa hommaa tämä, tärkeämpääkin tekemistä olisi ollut, kuten vaikkapa makoilla matolla olevissa auringonsädelammikoissa.

Klinikalla Pörrö kurkisti kuljetuslaatikostaan. Nostin kissan pöydälle ja tunnustelin sen virtsarakon vatsapeitteiden läpi – eli käytännössä rutistelin mahan seudulta. Ei tuntunut appelsiinin kokoista virtsarakkoa, eli Pörrö pystyi yhä pissaamaan. Ei ole hätätilanne kyseessä.

Pörrö on narttu, ja siten sen virtsatieongelma ei yleensä uhkaa henkeä. Narttukissalla virtsaputki on paksumpi letku kuin uroksella, ja se ei yleensä tyystin tukkeudu pelkästä turvotuksesta. Poikakissoilla virtsatiemurheet voivat sen sijaan muuttua päivän aikana hengenvaaralliseksi: ohut virtsaputki menee turvotessaan tai virtsakivien seurauksena umpeen. Jo muutamassa tunnissa rakko täyttyy, ja sitten munuaiset alkavat kärsiä. Jos hoitoon ei pääse, vaihtoehdot ovat pysyvä munuaisvaurio tai puhjennut virtsarakko. Huonoja valintoja molemmat, ne nimittäin johtavat siihen, että kissa käyttää kerralla kaikki yhdeksän henkeään.

Kissojen virtsatievaivoista suurin osa on stressiperäisiä. Ei ole bakteeria kissan pissavehkeissä tavallisesti. Se menee niin, että kun kattimattia hatuttaa, hirvittää, masentaa tai sillä on muuten vaan mieli mustana, niin ensimmäinen oire voi olla se, että pissa ei kulje.

Mikäpä se Pörröä hatutti ja miksi juuri keväällä? No kas kun kissan elämässä kevät on stressaavaa aikaa: aurinko paistaa, vieraat kollit kiertelevät pihanurkissa tarkastelemassa, että olisikohan tämän talouden narttukissa jäänyt leikkaamatta tai olisiko uroskissasta tappelukaveriksi? Muita, ei niinkään vuodenaikaan liittyviä stressinaiheuttajia ovat muun muassa uusi sohva, tuoli, kissanhiekkalaatikko, kissanhiekka, omistajan vääränväriset sukat tai jokin muu asia, joka on järkyttänyt kissan erityisherkkää sielua. Minusta vähän tuntuu siltä, että kissat eivät tykkää muutoksista.

Pörrö sai hoidoksi paketillisen kipulääkettä, virtsarakon limakalvon paranemista edistävää lääkettä sekä ohjeen juoda, ja paljon. Viimeksi mainittu juttu on muuten tärkeä hommeli kissojen ja muidenkin eläinten pissavaivoissa.

Osa kissoista juo mieluummin liikkuvaa kuin seisovaa vettä. Tippuva hana tai sellainen pieni Manneken Pis -patsas, joka liruttelee vettä tauotta, voi saada kattimatin juomaan enemmän.

Toinen tärkeä juttu virtsatievaivaisten kissojen hoidossa on se, että taloudessa täytyy olla riittävästi pissapaikkoja. Hiekkalaatikoita pitäisi olla vähintään yksi enemmän kuin taloudessa on kissoja. Ja putsatkaa hyvät ihmiset se loota päivittäin: ei huvita kattia pissata, jos laatikko käryää Kesoilin kusilaarilta.

Nyt jäädään odottamaan, miten Pörröllä menee. Jos oireet loppuvat, niin tämä oli tässä, jos oireilu taas jatkuu tai

pahenee, niin minä kurkkaan sitä mirriä tarkemmin. Ja koska osalla teistä on kuitenkin niin likainen mielikuvitus, niin lisää, että tarkoitan sitä kissiä.

**Eläinlääkärin riemukkaita tarinoita
saappaat kurassa ja kainalot hiessä.
Mikäs otus siellä on tällä kertaa
telonut itsensä?**

Harvalla on yhtä monipuolinen työ kuin eläinlääkärillä.

Hoitopöydälle voi tulla silmätulehdusta poteva marsu, joskus voi jäädä sonnin alle tai järvestä kelluu sairas lehmä. Kirjan tarinoissa kuljetaan Teppo Heinolan matkassa hoitamassa milloin mitäkin karvaista ystävää. Jos luulit, että James Herriotilla oli kiire, niin ei kyllä ollut. Tepolla ei meno hyydy. Siinä hoituu kipeä olkapääkin, kun putoaa itseään persuksiin potkivan hevosen selästä. Jos yksikseen nauraminen hävettää, tähän kirjaan ei kannata tarttua bussissa.

ELÄINLÄÄKÄRI TEPPO HEINOLA pitää Jyväskylässä praktiikkaa vaimonsa Suv:n kanssa. Perheeseen kuuluu kaksi lasta ja lisäksi lukuisa joukko kaksi- ja nelijalkaisia. Hänen Facebookissa julkaisemansa tarinat eläinlääkäriin värikkäästä elämästä ovat keränneet laajan lukijakunnan ja toimineet pohjana myös *Eläinlääkäriin elämää* -kirjalle.

www.tammi.fi

99.1

ISBN 978-952-04-6787-6

Kannen suunnittelu: Eevaliina Rusanen
Kansikuva: Emmi Virtanen